

การเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*

THE PROMOTING THE DEVELOPMENT OF A GRASSROOTS FISHERIES
MARKET BASED ECONOMY NETWORK IN MUEANG CHONBURI
DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

เสาร์คำ ไส้แก้ว¹, บรรณวัชร พลคำ², ณปภัช พัทชรกรโชติ³ และ ภูวดิษฐ์ นันทสกุลสิทธิ์⁴
Saokum Saikaew¹, Bannawat Polcum², Napaphat Patcharakornchot³ and Phuwaditz Nunthasakulsit⁴
¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya Univesity, Chonburi Buddhist College, Thailand
Corresponding Author's Email: Saokum.sai@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อนำเสนอและประเมินการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบความรู้ และแบบประเมิน จากกลุ่มตัวอย่าง 235 คน โดยสุ่มแบบง่าย และ สัมภาษณ์ 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์เนื้อหา และ สถิติค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน พบว่า ด้านที่มีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย, ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และด้านมีความสนใจร่วมกัน ตามลำดับ 2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน พบว่า มีอยู่ 3 แนวทาง คือ จักขุมา รู้จักสินค้า ของของเป็น เก่งกำไรแม่นยำ วิธูโรซื้อง่าย ขายคล่อง ได้ใจลูกค้า นิสัยสัมพันธ์โน สร้างความน่าเชื่อถือ เข้าถึงแหล่งทุนได้ง่าย และ 3) เพื่อนำเสนอและประเมินการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง มีความรู้หลังส่งเสริมสูงกว่าก่อนเข้าส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญ

* Received 7 September 2025; Revised 13 September 2025; Accepted 17 September 2025

ทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนแนวทางการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมง
พื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ตลาดประมงพื้นบ้าน, เครือข่ายเศรษฐกิจฐานราก, จังหวัดชลบุรี

Abstract

This research aimed to: (1) investigate the needs for strengthening the grassroots fisheries market-based economy network in Mueang Chonburi District, Chonburi Province; (2) develop a moral economy grassroots network of the local fisheries market in Mueang Chonburi District, Chonburi Province; and (3) present and evaluate the promotion of the grassroots moral economy network of the local fisheries market in Mueang Chonburi District, Chonburi Province. The study employed a mixed-methods research design. Research instruments included a questionnaire, an interview form, a knowledge test, and an evaluation form. The sample consisted of 235 participants selected through simple random sampling, along with 9 key informants chosen through purposive sampling. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, needs assessment analysis, content analysis, and t-test statistics.

The results revealed that: (1) regarding the needs for strengthening the grassroots fisheries market-based economy network, the most urgent aspects that required promotion were, in order of priority: member participation, interactive exchange, and shared interests; (2) for the development of the grassroots moral economy network of the local fisheries market, three main approaches were identified: *Cakkhuma* (having keen eyes to recognize products, assess quality, and make accurate profit predictions), *Viduro* (ensuring smooth trade, being customer-friendly, and building buyer confidence), and *Nissayasampanno* (establishing credibility and enhancing access to financial resources); and (3) in terms of presenting and evaluating the promotion of the grassroots moral economy network, the analysis of pre- and post-test scores indicated that participants' knowledge after the promotion program was significantly higher than before, at the .01 level of statistical significance. Furthermore, the proposed approaches for promoting the grassroots moral

economy network of the local fisheries market in Mueang Chonburi District, Chonburi Province, were evaluated as highly appropriate.

Keywords: local fisheries market, grassroots economic network, Chonburi province

บทนำ

ตลาดประมงพื้นบ้าน ถือเป็นตลาดที่ดำเนินกิจกรรมการซื้อขายสินค้าประมงจากแหล่งน้ำท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาแหล่งทรัพยากรทางน้ำในการดำรงชีวิต โดยมักจะเป็นตลาดที่ไม่ใหญ่โตและมักมีการค้าขายระหว่างผู้ประกอบการท้องถิ่นและผู้บริโภคในชุมชนที่ใกล้เคียงตลาด ประเภทนี้มีความสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การค้าขายในตลาดประมงพื้นบ้านมักจะเกี่ยวข้องกับการซื้อขายอาหารทะเลหรือผลิตภัณฑ์ทางทะเลอื่น ๆ ซึ่งมาจากการจับจากแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือบางครั้งอาจมีการเพาะเลี้ยงจากฟาร์มในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม สำหรับตลาดประมงพื้นบ้านในอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี มีอยู่ 2 แห่ง คือ 1) ตลาดประมงท่าเรือพลี ตำบลมะขามหย่ง อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เปิดทุกวันเสาร์ มีร้านค้า จำนวน 286 ร้าน 2) ตลาดประมงท่าเรือพล ตำบลบางทราย อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เปิดทุกวันอาทิตย์ มีร้านค้า จำนวน 278 ร้าน โดยทั้งสองตลาดเป็นตลาดอาหารทะเลปรุงสุกจากชาวประมงในท้องถิ่น เปิดเวลา 17.00 – 21.00 น. (เสาร์ค่า ไร่แก้ว และคณะ, 2568) ตลาดประมงพื้นบ้านในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่ามีปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและความเชื่อมั่นของผู้บริโภค คือ การจัดระเบียบร้านค้า มีการต่อเติมหลังคาและแบ่งพื้นที่เพื่อการเช่าช่วง ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบของตลาด ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ค้าและทำให้องค์การสะพานปลา เสียประโยชน์ ปัญหาค่าเช่าแผงค้า โดยผู้ค้าบางรายประสบปัญหาทางการเงิน ทำให้ไม่สามารถชำระค่าเช่าแผงค้าได้ตรงเวลา ซึ่งอาจนำไปสู่การกักเงินนอกระบบและสร้างปัญหาทางสังคมเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีภาครัฐได้ลงพื้นที่ตรวจสอบและสั่งการให้องค์การสะพานปลาจัดระเบียบร้านค้า ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค และพัฒนามาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัยของตลาด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและยกระดับมาตรฐานของตลาดอาหารทะเลในพื้นที่อยู่บ่อยครั้ง แต่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ และปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด (วัลลภ ศัพท์พันธุ์ และภัทรกานต์ วรยศ, 2563)

การสร้างเครือข่าย ถือเป็นเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือองค์การ ที่สมัครใจจะแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในข่ายด้วย

ความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์, 2550) ในขณะที่นักวิชาการบางท่านเห็นว่าแท้จริงแล้วเครือข่ายที่ดีและจะเข้มแข็งได้ควรประกอบด้วย 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) มีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง 5) ขบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) การร่วมกัน และ 7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) การจะกระทำให้เครือข่ายตลาดประมงพื้นบ้านเกิดความเข้มแข็งนั้นสำหรับการค้าขายที่ต้องอาศัยความน่าเชื่อถือของผู้ขาย การกลับมาซื้อซ้ำของผู้ซื้อทางพุทธศาสนามองว่า ต้องมีกลยุทธ์ในการค้าขายเพื่อมัดใจลูกค้า พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2554) และพระธรรมโกศาจารย์ (2549) ได้กล่าวถึงคำตรัสองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในทศตปิณฑกสูตรว่าปาปนิกรธรรม 3 คือ หลักพ่อค้า องค์คุณของพ่อค้า ประกอบด้วย 1) จักขุมา ตาดี รู้จักสินค้า 2) วิรูโร จัดเจนธุรกิจ และ 3) นิสสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย

ดังนั้นผู้วิจัย มองว่าหากจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต้องแก้จากผู้ประกอบการร้านค้าโดยการส่งเสริมให้ความรู้สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของทุกคนเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาร่วมกันผ่านงานวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้านอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เกิดการเพิ่มรายได้ให้กับชาวประมงและชุมชนสามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น ขยายสินค้าประมงได้ในราคาที่เหมาะสม ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ทั้งด้านการผลิต การจัดจำหน่าย และการแบ่งปันความรู้ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการลดความเหลื่อมล้ำสนับสนุนเป้าหมายของนโยบายรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อนำเสนอและประเมินการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดประมงพื้นบ้านในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ตลาดประมงท่าเรือพลี และตลาดประมงท่าเรือพล รวมทั้งสิ้น 564 คน (สำรวจใส่แก้ว และคณะ, 2568)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้จำนวน 235 คน โดยการคัดเลือกแบบง่าย สำหรับการเก็บข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 5 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติ ประกอบด้วย เป็นผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่ หรือคณะกรรมการบริหารตลาด หรือผู้ที่มีความรู้ด้านหลักกรรมและการบริหารเครือข่าย สำหรับการเก็บข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3) ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายและประเมินความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริม จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติ ประกอบด้วย เป็นผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่ หรือคณะกรรมการบริหารตลาด สำหรับการเก็บข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามการวิจัย จำนวน 35 ข้อ เป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert's Scale Type มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.976 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.991 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 ข้อ 3) แบบสนทนากลุ่ม 4) แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert's Scale Type มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.866 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.936 และ 5) แบบประเมินความเหมาะสมเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert's Scale Type มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.968 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.928

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ คือ ระยะที่ 1 เก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ระยะที่ 3 เก็บข้อมูลด้วยการจัดอบรม จำนวน 5 ครั้ง ประเมินความรู้ก่อน-หลังการอบรม และประเมินแนวทางการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในขั้นตอนสุดท้าย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้และทำการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประมวลผล ด้วยสถิติเชิงบรรยายดังนี้ 1) ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Need Index (PNI_{Modified}) 2) การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และป้องกัน ความผิดพลาด และ 3) การนำเสนอและประเมินการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เก็บข้อมูลด้วยการอบรม ซึ่งมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริม ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่า t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนี PNI_{modified} ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

เครือข่ายเศรษฐกิจฐานราก ตลาดประมงพื้นบ้าน	สภาพปัจจุบัน			สถานที่พึงประสงค์			PNI modified	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
ด้านการรับรู้มุมมองด้วยกัน	2.57	0.52	ปานกลาง	4.06	0.50	มาก	0.367	7
ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	2.61	0.52	ปานกลาง	4.25	0.46	มาก	0.386	4
ด้านมีความสนใจร่วมกัน	2.52	0.50	ปานกลาง	4.17	0.52	มาก	0.396	3
ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย	2.50	0.54	ปานกลาง	4.20	0.59	มาก	0.405	1
ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน	2.54	0.56	ปานกลาง	4.11	0.42	มาก	0.382	6

ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน	2.56	0.47	ปานกลาง	4.16	0.55	มาก	0.385	5
ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	2.47	0.61	น้อย	4.14	0.40	มาก	0.403	2
โดยภาพรวม	2.54	0.53	ปานกลาง	4.16	0.49	มาก	0.389	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้านอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.54$) โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{x}=2.61$) รองลงมาคือ ด้านการรับรู้มุมมองด้วยกัน ($\bar{x}=2.57$) และระดับการปฏิบัติต่ำที่สุดคือ ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ($\bar{x}=2.47$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.16$) โดยด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{x}=4.25$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($\bar{x}=4.20$) และสภาพที่พึงประสงค์ต่ำที่สุดคือ ด้านการรับรู้มุมมองด้วยกัน ($\bar{x}=4.06$) ส่วนความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม ด้านที่มีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการส่งเสริมมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($PNI_{\text{modified}}=0.405$), ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ($PNI_{\text{modified}}=0.403$) และ ด้านมีความสนใจร่วมกัน ($PNI_{\text{modified}}=0.396$)

2. การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

2.1 จักขุมารู้จักสินค้า ดูของเป็น เก็งกำไรแม่นยำ มุ่งเน้นความสามารถในการจำแนกชนิด คุณภาพ และความสดของสัตว์น้ำในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งประเมินราคาตลาดของสัตว์น้ำแต่ละชนิดได้อย่างสมเหตุสมผล และสร้างความเข้าใจในหลักการตั้งราคาอย่างมีคุณธรรม โดยมีประเด็นที่สำคัญ คือ 1) การจำแนกชนิดสัตว์น้ำท้องถิ่น ลักษณะเด่นคุณค่าทางโภชนาการ และมูลค่าทางการตลาดของสัตว์น้ำที่พบในพื้นที่จังหวัดชลบุรี 2) การติดตามราคาตลาด ปัจจัยที่มีผลต่อราคา และแหล่งข้อมูลราคาอ้างอิง 3) พื้นฐานการคำนวณต้นทุน รายการต้นทุนที่เกี่ยวข้องในการทำประมงและการค้าสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่สนับสนุนแนวทางคือ การเสวนาในเรื่องคุณธรรมการตั้งราคากับความซื่อสัตย์ต่อตนเองและลูกค้า และสามารถวัดผลการดำเนินการได้จากการมีความมั่นใจในการคัดเลือกและประเมินคุณภาพสัตว์น้ำ และความเข้าใจโครงสร้างต้นทุนและสามารถวางแผนการเงินเบื้องต้นได้

2.2 วิถีโร ซื้อง่าย ขายคล่อง ได้ใจลูกค้า มุ่งเน้นให้เข้าใจความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้ากลุ่มต่างๆ และส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการบริการ

ลูกค้าด้วยใจบนพื้นฐานของคุณธรรม โดยมีประเด็นที่สำคัญคือ 1) การวิเคราะห์ตลาดและลูกค้า ใครคือลูกค้า ต้องการอะไร ซื้อที่ไหน ซื้อเมื่อไหร่ 2) การบริหารจัดการสินค้าคงคลังอย่างง่าย การวางแผนการรับซื้อ การจับสัตว์น้ำให้สอดคล้องกับการขาย และ 3) เทคนิคการสื่อสารและการบริการ การพูดคุยสอบถามความต้องการ การแนะนำสินค้า การรับฟังข้อเสนอแนะ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีกิจกรรมที่สนับสนุนแนวทางคือ การเสวนา เรื่องการขายตลาดอย่างไรให้ยั่งยืน ด้วยความซื่อสัตย์และบริการที่ดี เพื่อสร้างลูกค้าประจำ และสามารถวัดผลการดำเนินการได้จากการเกิดการมองเห็นช่องทางในการขยายตลาดหรือเพิ่มประสิทธิภาพการขายในช่องทางเดิม และมีการจัดการสินค้าที่ดีขึ้น ลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นของสินค้า

2.3 นิสัยสัมพันธ์โน สร้างความน่าเชื่อถือ เข้าถึงแหล่งทุนได้ง่าย มุ่งเน้นการเรียนรู้วิธีการบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างง่าย เพื่อให้เห็นสถานะทางการเงินของตนเอง และส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมที่นำไปสู่ความไว้วางใจจากแหล่งทุนและคู่ค้า โดยมีประเด็นที่สำคัญ คือ 1) ความสำคัญของความน่าเชื่อถือ ทำไมความซื่อสัตย์และตรงต่อเวลาจึงสำคัญในการทำธุรกิจและการเงิน 2) การวางแผนทางการเงินเบื้องต้น การตั้งเป้าหมาย การออม การประเมินความต้องการเงินทุน และ 3) การเข้าถึงแหล่งทุนในชุมชนและภาครัฐ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ มีกิจกรรมที่สนับสนุนแนวทางคือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เทคนิคการเลือกซื้ออาหารทะเล” และสามารถวัดผลการดำเนินการได้จากการเห็นความสำคัญและเริ่มลงมือบันทึกข้อมูลทางการเงินของตนเอง การรู้แนวทางในการสร้างความน่าเชื่อถือเพื่อให้เข้าถึงโอกาสทางการเงินได้ง่ายขึ้น และ การเกิดทัศนคติที่ดีต่อการบริหารจัดการเงินอย่างมีคุณธรรมและความรับผิดชอบ

2.4 การนำเสนอและประเมินการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

คู่เทียบ	Mean	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยผลต่าง	t	df	Sig 1 tailed
ก่อนเข้าร่วม	2.31	0.620	1.67	0.644	10.368	15	0.000
หลังเข้าร่วม	3.98	0.501					

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบคะแนนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย ความรู้ก่อนส่งเสริมอยู่ที่ 2.31 คะแนน และมีคะแนนความรู้เฉลี่ยหลังส่งเสริมอยู่ที่ 3.98 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้หลัง ส่งเสริมสูงกว่าก่อนเข้าส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจ คุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

แนวทางการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาด ประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านจักขุมา รู้จักสินค้า ดูของเป็น เก่งกำไรแม่นยำ	3.68	0.53	มาก
ด้านวิธูโร ซื้อง่าย ขายคล่อง ได้ใจลูกค้า	3.67	0.51	มาก
ด้านนิสสยสัมปันโน สร้างความน่าเชื่อถือ เข้าถึงแหล่งทุนได้ง่าย	3.75	0.52	มาก
รวม	3.70	0.52	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาด ประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านนิสสยสัม ปันโน สร้างความน่าเชื่อถือ เข้าถึงแหล่งทุนได้ง่าย ($\bar{x}=3.75$) รองลงมาคือ ด้านจักขุมา รู้จัก สินค้า ดูของเป็น เก่งกำไรแม่นยำ ($\bar{x}=3.68$) และน้อยที่สุดคือ ด้านวิธูโร ซื้อง่าย ขายคล่อง ได้ใจ ลูกค้า ($\bar{x}=3.67$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาด ประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของ การเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม ด้านที่มีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการส่งเสริมมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการ มีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย, ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และ ด้านมีความสนใจ ร่วมกัน ตรงกับผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมง ที่ปัญหาและจุดอ่อนสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมง คือ รัฐจัดการแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมและความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมง (วิโรจน์ หล้าสกุล, 2565) ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับปัญหาที่ผู้ประกอบการตลาดประมงพื้นบ้านอำเภอ เมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ต้องการที่จะได้รับการแก้ไขโดยด่วนในเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ค้าใน การร่วมบริหารจัดการตลาด ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน

เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เศรษฐกิจชุมชน ซึ่งได้ประเมินว่า ผู้ประกอบการร้านค้าในท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนโดยเฉพาะตลาดในท้องถิ่น ทั้ง ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ด้าน การค้นหาปัญหา ด้านการติดตามผลและด้านการดำเนินการ (ประคอง สุคนธจิตต์, สุนันทา งามเดโช และ ดาวพันธ์ เฉลยพงษ์, 2564) ทั้งนี้ในทางทัศนะของผู้วิจัยมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้น สะท้อนถึงความเปราะบางของโครงสร้างชุมชน การมีส่วนร่วมน้อยอาจเกิดจากความไม่ ไว้วางใจในระบบหรือผู้นำชุมชน ขาดการสื่อสารที่โปร่งใส หรือไม่เห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจาก การมีส่วนร่วมในอดีต ซึ่งส่งผลให้ประชาชนรู้สึก “ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย” กับเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งชาวประมงหรือประชาชนทั่วไปอาจไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมจะช่วยยกระดับรายได้หรือ ความมั่นคงในอาชีพอย่างไร อีกทั้งยังอาจขาดทักษะในการบริหารจัดการเครือข่าย หรือไม่เคย ได้รับการอบรมด้านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากแบบมีส่วนร่วม ในหลายชุมชน ชาวประมงต้อง ใช้เวลาในการทำงานหนักทุกวัน อาจไม่มีเวลาหรือแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของ เครือข่าย ซึ่งทำให้การขับเคลื่อนกลุ่มหรือกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจสะดุด

2. การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมือง ชลบุรี จังหวัดชลบุรี มี 3 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 จักขุมา รู้จักสินค้า ดูของเป็น เก็งกำไร แม่นยำ มุ่งเน้นความสามารถในการจำแนกชนิด คุณภาพ และความสดของสัตว์น้ำในท้องถิ่นได้ อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งประเมินราคาตลาดของสัตว์น้ำแต่ละชนิดได้อย่างสมเหตุสมผล และสร้าง ความเข้าใจในหลักการตั้งราคาอย่างมีคุณธรรม, แนวทางที่ 2 วิถีโร ซื้อง่าย ขายคล่อง ได้ใจ ลูกค้า มุ่งเน้นให้เข้าใจความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้ากลุ่มต่าง ๆ และส่งเสริมทักษะการ สื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการบริการลูกค้าด้วยใจบนพื้นฐานของคุณธรรม และ แนวทางที่ 3 นิสสยสัมพันธ์ที่ดี สร้างความน่าเชื่อถือ เข้าถึงแหล่งทุนได้ง่าย มุ่งเน้นการเรียนรู้ วิธีการบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างง่าย เพื่อให้เห็นสถานะทางการเงินของตนเอง และส่งเสริม ทักษะคิดและพฤติกรรมที่นำไปสู่ความไว้วางใจจากแหล่งทุนและคู่ค้า โดยมีแนวทางที่สอดคล้อง กับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มประมงพื้นบ้านสู่การสร้างเครือข่าย ชุมชนการจัดการ ทรัพยากรบึงขุนทะเล ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กล่าวถึง การพัฒนา และยกระดับความรู้ความสามารถ เพื่อเกิดการยกระดับไปสู่การสร้าง อาชีพและรายได้เสริม มี การสร้างเครือข่ายร่วมกับสถาบันการศึกษาเพื่อยกระดับและพัฒนา กลุ่มประมงพื้นบ้านในการ จัดการทรัพยากรร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพภูมิปัญญาคือ การรวมกลุ่มสร้างอาชีพ สร้าง รายได้โดยทำเครื่องมือประมงพื้นบ้านและร่วมกันสืบทอด (พงศ์เทพ แก้วเสถียร, 2564) โดยสิ่ง ที่สอดคล้องกันคือ การทำงานในรูปแบบการสร้างเครือข่าย การจัดการทรัพยากรชุมชน ด้วยการประสานความร่วมมือ ได้แก่ ประมงพื้นบ้าน ชุมชน ผู้นำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และสถาบันการศึกษา โดยรูปแบบการจัดการทรัพยากร ร่วมเพื่อสร้างพื้นที่เรียนรู้อนุรักษ์ ทรัพยากรชุมชน มีการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์การดูแล การอนุรักษ์ให้กับทุกคนที่

ต้องการเข้ามาเรียนรู้ และแนวทางการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากร ชุมชนคือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายชุมชนในการจัดการทรัพยากรเพื่อให้ ชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาไปสู่การสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชน และความยั่งยืนของ ทรัพยากรในชุมชน ทั้งนี้ ในทางทัศนะของผู้วิจัยมองว่า การพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมในตลาดประมงพื้นบ้าน เป็นแนวทางที่ “มีหัวใจของชุมชน” อยู่ตรงกลาง และสามารถสะท้อนถึงการพัฒนาที่ “คนในพื้นที่มีศักดิ์ศรี” ไม่ใช่แค่เป็นกลไกทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ทำให้เกิดความไว้วางใจและความยั่งยืนมากกว่าการเน้นผลกำไรเพียงอย่างเดียว การมีเครือข่ายช่วยลดความโดดเดี่ยวทางเศรษฐกิจ เปิดโอกาสให้สมาชิกช่วยเหลือกันและกัน เกิดการแบ่งปันทรัพยากร แรงงาน และองค์ความรู้ ทั้งนี้ ประมงพื้นบ้านไม่ใช่แค่อาชีพ แต่คือวัฒนธรรม การดำรงชีวิต และภูมิปัญญา การใส่ “คุณธรรม” ลงไปในเครือข่ายจึงทำให้การพัฒนานั้นไม่ขัดกับวิถีเดิม

3. การนำเสนอและประเมินการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังการส่งเสริมเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรมฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนส่งเสริมอยู่ที่ 2.31 คะแนน และมีคะแนนความรู้เฉลี่ยหลังส่งเสริมอยู่ที่ 3.98 คะแนน ซึ่งใกล้เคียงกับโครงการพัฒนาชุมชนเกษตร-ประมงในพื้นที่อำเภอติดชายทะเลจังหวัดชลบุรีเป็นชุมชนนวัตกรรมและสร้างผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรม ด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การบริหารทางการเงิน และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ที่ภายหลังจากการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้จำนวน 2 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การท่องเที่ยวทางทะเล ที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี และ ศูนย์เรียนรู้เกษตรแปรรูปสมัยใหม่ ที่ตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ ส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพให้กับชุมชน สร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์และบริการ โดยคิดเป็นผลตอบแทนทางสังคมประมาณ 36 ล้านบาทภายในระยะเวลา 5 ปี และผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี และขยายผลในโครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบลสร้างรากแก้วให้ประเทศได้ (สลิล ชั้นโรจน์, 2563) ทั้งนี้ในทางทัศนะของผู้วิจัยมองว่า ค่าประเมินระดับมากหมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองว่า แนวทางนี้ เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ทั้งในแง่ของวัฒนธรรม วิถีชีวิต และศักยภาพของคนในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมี “จุดตั้งต้น” ที่ดีสำหรับการพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจคุณธรรม ระดับคะแนนที่สูงพอสมควร บ่งบอกว่า แนวทางที่เสนอสามารถนำไปใช้จริงได้ และมีความเป็นไปได้ที่จะขยายผล ไปยังชุมชนประมงพื้นบ้านพื้นที่ใกล้เคียงหรือในจังหวัดอื่น ๆ ได้ในอนาคต หากมีการสนับสนุนอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ผลประเมินระดับนี้ ยังสะท้อนว่าผู้ประเมินเห็นคุณค่าของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่เน้นเพียงผลกำไร แต่ผลานคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความร่วมมือ และการแบ่งปัน ซึ่งเป็นหัวใจของความยั่งยืนทางสังคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ 3 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักสินค้าและประเมินราคาได้แม่นยำ สามารถจำแนกชนิด คุณภาพ และความสดของอาหารทะเล รวมถึงการเก็งกำไรที่สมเหตุสมผล 2) การซื้อขาย ชาญฉลาด เข้าใจความต้องการลูกค้า เสริมทักษะการสื่อสาร การบริการด้วยคุณธรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี 3) การสร้างความน่าเชื่อถือและเข้าถึงแหล่งทุน โดยส่งเสริมการบันทึกรายรับ-รายจ่าย และปลูกฝังพฤติกรรมที่นำไปสู่ความไว้วางใจ จากลูกค้าและแหล่งทุน แนวทางเหล่านี้สามารถประยุกต์ใช้กับตลาดประมงพื้นที่อื่น หากปรับให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม และแหล่งทุนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ศึกษาและข้อมูลเชิงคุณภาพที่อาจไม่สะท้อนทุกบริบท จึงควรต่อยอดโดยศึกษาเชิงเปรียบเทียบในพื้นที่ต่าง ๆ ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อวัดผลด้านรายได้ ครัวร์เรียม และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมถึงการเชื่อมโยงเชิงนโยบายเพื่อการประยุกต์ใช้ที่ยั่งยืน จากข้อสรุปจึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะ ดังนี้ **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ควรส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน โดยการจัดตลาดนัดความรู้ ทุกเดือน ให้แต่ละกลุ่มหรือสมาชิกมาแลกเปลี่ยนเทคนิคการทำประมง การแปรรูป การขาย หรือแม้แต่การจัดการต้นทุน จับคู่เครือข่าย (Buddy Group) และสร้างกลุ่มไลน์/เฟซบุ๊กของเครือข่าย เพื่อพูดคุย ถาม-ตอบ แลกเปลี่ยนข้อมูลหรือแจ้งข่าวสารได้สะดวก **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบและกลไกการเสริมสร้างเครือข่ายที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น เนื่องจากงานวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในด้านต่างๆ การต่อยอดคือการลงลึกในรายละเอียดเพื่อพัฒนา รูปแบบและกลไกที่ชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้นอย่างตรงจุด

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- ประคอง สุคนธจิตต์, สุนันทา งามเดโช และ ดาวพันธ์ เฉลยพงษ์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เศรษฐกิจชุมชน. วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก, (36)1, 182-200.
- พงศ์เทพ แก้วเสถียร. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มประมงพื้นบ้านสู่การสร้างเครือข่ายชุมชนการจัดการทรัพยากรบึงขุนทะเล ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, (5)2, 19-35.

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีในการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- วัลลภ ศัพท์พันธุ์ และภัทรกานต์ วรยศ. (2563). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีเทศบาลเมืองชลบุรี. ในรายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิโรจน์ หล้าสกุล. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมง. ในรายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สลิล ชันโรจน์. (2563). การพัฒนาชุมชนเกษตร-ประมงในพื้นที่อำเภอติดชายทะเลจังหวัดชลบุรีเป็นชุมชนนวัตกรรมและสร้างผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรม ด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การบริหารทางการเงิน และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสาร์คำ ไส้แก้ว และคณะ. (2568). การเสริมสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากตลาดประมงพื้นบ้าน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2550). Career Development in Practice. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เอช. อาร์. เซ็นเตอร์.
- Yamane, T. (1967) Statistics: An Introductory Analysis. 2nd Edition, Harper and Row, New York.